

Альтернативні джерела інформації про події в Росії: сила інтернету за межами пропагандистських телеканалів

Матеріал підготували аналітики-волонтери Школи політичної аналітики НаУКМА

Олександр Фірт та Владислав Грехов

Будь-який громадянин України, увімкнувши російське телебачення, вже за кілька хвилин перегляду відвертої пропаганди, починає цікавитися: чи можна з території України отримувати не цензуровану та повну інформацію про події у Росії? Звісно, в умовах авторитарної Росії доступ до незаангажованої, правдивої інформації є вкрай обмеженим. Разом з тим, у пригоді можуть стати неформальні, опозиційні та неофіційні джерела інформації, такі як Telegram-канали, спільноти у соціальних мережах, блогерські Youtube-проекти тощо. Звісно, вони не є стовідсотково незалежними, переважна більшість з них контролюються кремлівськими можновладцями, але з них все ж можна отримувати інформацію, що її не почуєш з провладних федеральних каналів.

Соціальні мережі на кшталт: «Youtube», «Facebook», «Вконтакте», «Telegram» та деякі онлайн ЗМІ, що функціонують на теренах Російської Федерації, своїм контентом, через акцентування уваги на гострих суспільних, політичних та економічних проблемах привідкривають завісу над реальним станом речей в Росії. Контент цих каналів відрізняється від наративів пропаганди, які лунають з федеральних телеканалів. Значну роль інтернет-джерел в інформуванні громадян російська влада усвідомила за часів протестного руху 2011 – 2013 років, одним з ключових моментів якого став мітинг на Болотній площі за участю 150 тисяч громадян (за підрахунками опозиції). Саме тоді соціальні мережі стали інструментом для інформування та самоорганізації протестувальників. Після того, як протестні настрої спали, влада взяла курс на запровадження жорсткішого законодавства з метою взяття під контроль інтернет-джерел. З 2014 року Роскомнадзор (Федеральна служба з нагляду у сфері зв'язку, інформаційних технологій та масових комунікацій) намагається блокувати опозиційні сайти, Youtube-канали, цензурувати статті та встановлювати контроль над соціальними мережами, месенджерами.

З метою запобігання розповсюдженню небажаної інформації через мережу інтернет влада запровадила ряд статей у кримінальному кодексі РФ, за якими люди та онлайн ЗМІ можуть бути притягнуті до відповідальності за розповсюдження певної інформації чи контенту, а саме: **стаття 282** (Розпалювання ворожості та ненависті), **стаття 280.1** (Заклики

до сепаратизму. Визнання Криму українським карається саме цією статтею), **стаття 148** (Образа почуттів вірян). Саме через це Росія має один з найгірших рейтингів свободи в інтернеті за рейтингом Freedom House. Прийняті в 2019 році закони про «Неправдиву суспільно важливу інформацію» та про «Неповагу до влади» разом з законом про «Суверенний інтернет», а також наявність планів у проєкті бюджету РФ на 2020 рік щодо збільшення державного фінансування ЗМІ майже на третину в порівнянні з чинною версією бюджету – до 92 млрд руб., дають змогу прогнозувати подальше посилення цензури у російському медіа-просторі.

В останні роки спостерігається тренд за яким російська влада не тільки обмежує свободу слова в інтернеті, але й створює власні, провладні Youtube-канали, Telegram-канали та групи, тим самим просуваючи тези пропаганди за допомогою глобальної мережі.

У цьому потужному інформаційному потоці легко стати жертвою дезінформації та пліток. Ми проаналізували деякі популярні джерела на предмет правдивості та об'єктивності стосовно висвітлення новин, що мали місце в Україні.

Було зроблено припущення, що якщо події в Україні будуть висвітлюватися незаагажовано та без меседжів російської пропаганди, то й новини про внутрішній стан справ у Російській Федерації ці джерела також будуть висвітлювати більш-менш об'єктивно.

У цьому матеріалі ми розглядаємо альтернативні джерела інформації на таких майданчиках: Меседжер **Telegram**, відео-хостинг **Youtube** та соціальна мережа **«ВКонтакте»**. Ці майданчики популярні як в Росії, так і в Україні.

Цікаво, що попри блокування соціальної мережі «ВКонтакте» на території України мережа залишається актуальною серед українських користувачів. За даними дослідження Kantar TNS SMeter за серпень 2019 року соціальну мережу «ВКонтакте» відвідало п'ять мільйонів користувачів.

Для моніторингу було обрано вісім Telegram-каналів, шість Youtube-каналів та 4 спільноти в соціальній мережі «ВКонтакте». Вибірка базувалась на наступних чинниках: політична спрямованість контенту, наявність новинного контенту про Україну, кількість аудиторії каналу/спільноти (охоплення), ліберально-опозиційне ставлення до сучасного керівництва РФ.

Telegram:	Youtube:	VK:
Ольгинский сепаратизм	kamikadzedead	Свободные новости
Кремлевский безБашенник	Навальный Лайв	Полит юмор
aavst	Алексей Навальный	Эхо Москвы
Церквач	Александр Балуг	Телеканал Дождь
Давидов.	Новости СВЕРХДЕРЖАВЫ	
Индекс	BESNOV	
Сталингулаг		
Футляр от виолнчели		

Коротко про джерела

Telegram

“Ольгинский Сепаратизм” (4.6 тис) – відносно невеликий, не схожий на інші канал. Всі публікації подаються “від імені” співробітника “фабрики тролей”. ”Працівник”, часто з гумором розповідає про технічні завдання “тролям”, описує “свої”, псевдоспогади про ті чи інші “події” під час “роботи” у офісі “фабриці тролів”. Події, на які реагує в режимі online “працівник”, є реальними. Незважаючи на комедійність наповнення, автор намагається прослідкувати реальні реакції “кремлеботів” на ті чи інші події і, відповідно, описує їх начебто від першого обличчя. Виходячи з цього на каналі є можливість дізнатися приблизний формат роботи “тролей” стосовно тієї чи іншої події чи персони. Незважаючи на свої відносно невеликі “розміри” має свою аудиторію, середня кількість переглядів публікацій становить близько 2000 тис., а кількість публікацій, в середньому – одна за 1 – 2 доби.

«Кремлевский безбашенник» (38 тис.) в середньому за добу робить 22 публікації, які мають близько 10 тис. переглядів. Канал використовує у більшій мірі офіційні дані, наприклад статистику, результати досліджень тощо. Проте, поряд з підтвердженою інформацією канал користується плітками, даними з деяких “анонімних джерел”, наприклад про значні вливання західних грошей у НКО, що діють на території Росії, або про виклик двічі за місяць лікарів до Дмитра Медведєва, у зв'язку з начебто “проблем з алкоголем”.

Тож, інформацію з каналу необхідно обережно сприймати і перевіряти.

«Футляр от виолончели» (367 тис.) середній перегляд публікацій 105 тис., а періодичність – 10 публікацій на добу. Канал висвітлює федеральні і регіональні владні події. Профільними є висвітлення фактів зловживання владою, корупції, кримінальному “сліди” посадовців. Не гребує і плітками або посиланнями на плітки інших, як наприклад, у публікації від 20 березня цього року щодо педофільних схильностей Путіна та начебто наявності відповідного відео з посиланням на покійного Литвиненка. Однак фактажу, та і власне підтвердження, що ці слова належать самому Литвиненку немає. Саме ж слово «педофіл» канал використовує 75 разів, «вбивство» 249, тоді як наприклад, «НЕЗЫГАРЬ» – 1 та 34 відповідно, «Кремлевский безбашенник» – 1 та 49. Що в певній мірі характеризує тематику каналу.

«Футляр от виолончели» корисний в плані отримання інформації про «кримінальний» бік російських еліт різних рівнів та доповнення у формуванні цілісної картинки того, що відбувається в регіонах Росії. Однак, з причин відсутності посилань на джерела інформації, що використовує канал, слід обережно ставитись до прийняття змісту публікацій «на віру».

«Давыдов.Индекс» (255 тис.) – це суміш статистичних даних, публікацій-роздумів автора та суб'єктивних рейтингів. За середньою переглядуваністю 321 тис. канал публікує у середньому 4 новини на добу. Контент критичний до влади. Суспільно-політичні публікації автор «розбавляє» або навпаки підкріплює статистичними даними переважно з офіційних джерел, наприклад, щодо рівня видобутку нафти по країнам за 25 років або рейтингу країн за кількістю домашніх котів. Різні рейтинги, топ-події є “фішкою” каналу, наприклад: «Топ-25 событий февраля 2019 года в сфере образования» або «Топ-7 губернаторской повестки 25 февраля – 3 марта 2019 года». Однак, назвати «топи» об'єктивними складно. Суб'єктивні рейтинги (з середніми 321 тис. переглядів) впливають на аудиторію, у якої під впливом суб'єктивно поданих “топів” формується бачення ситуації.

“Давыдов.Индекс” – Telegram-канал, що дозволяє більш точно поглянути на ситуацію в Росії та її регіонах. Однак, інформація потребує підтвердження.

“Aavst” (108 тис.) – персональний канал головного редактора «Эхо Москвы» Олексія Венедиктова. Середній перегляд публікації – 63 тис. Канал позиціонується як особистий, тому і використовується неформальний стиль «спілкування» з аудиторією. Новинний контент як правило, представлений дуже короткими «меседжами». Критичний до влади. Telegram-канал «Aavast» стане у нагоді для отримання додаткової інформації з РФ. З причин персоналізації власника каналу та його професійної журналістської діяльності зменшується ризики публікування недостовірної інформації. Проте, є мінус: новини обмежується власним бажанням та світоглядом Олексія Венедиктова.

«Сталингулаг» (381 тис.), популярний канал, з понад 200 тисячною середньою переглядуваністю публікацій. Стиль і манера подачі інформації відбувається начебто від «свого хлопця», що не гребує «матом» та емоційністю. Публікації переважно представлені у формі власних суджень. Висловлювання того що у аудиторії «на думці» (але небажане для публічного висловлювання) створює враження розуміння автора «обивателя», близькості до нього, знаходження «на одній хвилі».

Таким чином, канал стає джерелом для моніторингу громадської думки певного прошарку російського суспільства. Прошарок критичний до влади, «втомлений» від російської дійсності.

“Церкваць” (12 тис.) – сатирично-інформаційний канал основною тематикою якого є висвітлення, у гарному і не дуже, світлі РПЦ. Канал з середньою переглядуваністю 9 тис. “Церкваць” публікує ”інсайди”, часто підтвердженими документами офіційного листування РПЦ або з посиланням на конкретних осіб, висвітлює внутрішні новини російського православ'я, кадрові рішення. Прискіплива увага до подій, пов'язаних з утворенням ПЦУ та наданням їй Томосу. “Церкваць” переважно критичний до керівництва та діячів РПЦ, загострює увагу на їх корумпованості, пристрастях, “тріхах”. Однак увага приділяється не самі по собі релігійній діяльності РПЦ, а фінансово-господарській, управительській роботі церкви. Поширює публікації критичні до влади з інших каналів.

Youtube

“kamikadzedead” (1.5 млн.) – кількість переглядів значно різниться, у середньому показник на відео становить близько 366 тис. Автор каналу Іванов Дмитро стверджує, що платформа Youtube на адміністративному рівні впливає на статистичні показники переглядів відео, а також зменшує його аудиторію. Пояснює він це тим, що російське представництво Youtube знаходиться під тиском влади. Іванов Дмитро переслідувався з боку правоохоронців за, начебто, заклики до самогубства. Емігрував з Росії після фізичного нападу, пов'язаного з блогерською діяльністю. Дмитро у своїх відео суб'єктивно оглядає події. Критичний до влади, російської дійсності, закликає до мітингів, силових акцій щодо влади. Блогер є послідовником ліберальних цінностей. Висвітлює обурливі обставини, часто ексклюзивні. Відповідальність за більшість негативних обставин у своїх відео Іванов покладає на владу з одного боку та пасивність суспільства з іншого.

“kamikadzedead” орієнтований на “внутрішнього споживача” з метою викликати певні емоції і почуття.

“**Навальний LIVE**” (1.1 млн), “**Алексей Навальный**” (3 млн.). Якщо на другому каналі публікуються безпосередньо резонансні розслідування стосовно російських еліт самим Олексієм Навальним, то “Навальний Live” є багатопрограмним каналом, де виходять в ефір як сам Навальний, так і члени його команди. Результати антикорупційних розслідувань часто стають контентом для поширення для інших опозиційних каналів чи спільнот у соціальних мережах.

Для українського глядача ресурси Олексія Навального можуть стати інструментом для “розвінчування” міфів щодо наддержавності РФ звертаючи увагу глядача на факти корупції, халатності та непрофесійності на всіх рівнях державної влади. Окрім того, з розслідувань та огляду подій з'являється можливість отримати більш повну картинку про ситуацію РФ. Команда Навального та сам Олексій підкріплюють свої розслідування та інформацію фактами.

“**Александр Балу**” (294 тис.) має в середньому 111 тис. переглядів. Категорично критичний до влади, “спеціалізацією” є боротьба з пропагандою у федеральних ЗМІ та висвітлення міжнародних та російських подій. В силу того, що пропагандисти активно “працюють” на українському напрямку, значна частка ефірного часу Олександра саме про Україну. Блогер [приїздив](#) до Києва як турист. На власному досвіді Олександр розвінчував пропагандистські шаблони про Україну. Разом з тим назвати автора проукраїнським

складно, в більшій мірі – антипропагандистським та опозиційним до дій влади РФ щодо України. Олександр, висвітлює важливі регіональні новини, діяльність опозиції, тощо.

Канал орієнтований на російську аудиторію, проте з нього є можливість дізнатися про актуальні пропагандистські тези стосовно України та важливі новини з регіонів РФ.

“Новости СВЕРХДЕРЖАВЫ” (778 тис.) має в середньому 300 тис. переглядів. Відео мають характер новинного блоку. Контент на каналі демонструє критичний стан російської економіки, інфраструктури, політичної та громадської культури, свободи слова, звертає увагу на засилля пропаганди та неефективність внутрішньої та зовнішньої політики Володимира Путіна, уряду РФ. Цікавою особливістю каналу є задній фон перед яким стоїть ведучий/доповідач. На цьому фоні послідовно змінюються фотографії з зображенням російських міст, які демонструють жалюгідний стан інфраструктури.

“BESNOV” (138 тис.) канал має від 70 – 100 тисяч переглядів на своїх відео. Незначну аудиторію можна пояснити спеціалізацією каналу, що спрямована на критику Російської Православної Церкви та її Патріарха. У сатиричній формі розповідаються новини пов'язані з заявами представників РПЦ та будь-якими їхніми діями. Акцентується увага на кримінальному минулому Кирила Гундяєва (Патріарх Московський та вся Русі), його зв'язках з ФСБ. Демонструється фінансова складова діяльності РПЦ та розкіш, з якою у РФ живуть священнослужителі.

“Fake News” (<https://www.youtube.com/channel/UCIUu3autEGuQdgrqefGTyg/featured>) канал є Youtube-проектом телеканалу «Дождь», має 201 тис. підписників. Цей канал не був розглянутий у дослідженні через його спрямованість на внутрішньополітичні процеси в Росії. Водночас, канал є прикладом якісного контенту, що має новинно-дайджестний характер та зосереджений на виявленні пропаганди на ТБ та внутрішніх проблемах РФ.

VK

“Свободные новости” (305 тис.) – VK-спільнота з середньою охопністю у 30 тис. переглядів. Публікує як критичні до влади, так і нейтральні новини. Зазвичай публікації мають вигляд коротких меседжів. Емоційне забарвлення публікацій апелює до таких почуттів росіян як несправедливість, невдоволення владою та ситуацією в країні, гнів, занепокоєння.

Українцям спільнота корисна для отримання додаткової опозиційної інформації. Однак, емоційна і вибіркова подача та забарвлення інформації не дозволяє об'єктивно поглянути на ситуацію в Росії.

“Полит юмор” (100 тис.) має в середньому 27.5 тис. переглядів. Має спільну стилістику з каналом “Сталингулаг”. Однак, сатира, гумор, меми лежать суто у політичній площині. Всі публікації спрямовані на дискредитацію влади, як правило, у вигляді зображень з коротким підписом. Оскільки політичний гумор – одна із форм політичної боротьби, то “полит юмор” можна розглядати як опозиційну спільноту. В силу суб'єктивності та вибіркової отримати об'єктивну інформацію про події в Росії неможливо, але моніторити суспільну думку певного опозиційно налаштованого прошарку – так.

Спільнота **“Эхо Москвы”** (146 тис.), з середніми 5.9 тис. переглядів публікації, є “дзеркалом” свого Youtube-каналу. Контент VK-спільноти є майже однаковим з контентом Youtube-каналу “Эхо Москвы” і радіо в цілому. Спільнота представлена переважно публікаціями з посиланнями на власний канал у Youtube та короткими новинними меседжами. Критичний до влади. За участі експертів та запрошених гостей в студії обговорюють дії влади та ті чи інші події в суспільстві з нею пов'язані. Тим не менше, “Эхо” не скільки опозиційний, скільки інформаційний. З цієї ж причини спільнота публікує матеріали “українського боку”, наприклад журналіста, що перебуває в Україні, [Аркадія Бабченко](#), чи то новини про українських політичних в'язнів, наприклад, [Олега Сенцова](#). Не менш вагомою частиною ефірного часу на радіо займають інформаційно-новинні програми.

“Телеканал Дождь” (444 тис.) спільнота-дзеркало ресурсу Телеканалу “Дождь”. Багато в чому схожий з “Эхо Москвы”, як спільнота, так і ресурс в цілому. Основна специфіка – висвітлення або створення дискусії навколо того, що не висвітлюють федеральні ЗМІ. Саме за поширення альтернативної інформації його [називають](#) “опозиційним”. Ефір наповнений як новинними передачами, так і програмами за участю гостей та експертів. Спільнота корисна в плані доступу до широкої інформації про події в РФ. Позитивом є висока достовірність фактів та подій, підтримувана стандартами журналістики

“Эхо Москвы” та “Телеканал Дождь” хоч і вважаються опозиційними та об'єктивними, але наявність “Эхо Москвы” в холдингу «Газпром-медіа» та можливе фінансування

“Телеканал Дождь” від вищезгаданого холдингу змушує більш ретельно звертати увагу на їхню редакційну політику.

Під час нашого моніторингу за інтернет-джерелами, ми розглянули контент та реакцію на низку інфоприводів:

- 1) Надання томосу Православній Церкві України
- 2) Зіткненню в Керченській протоці
- 3) Президентських виборів в Україні
- 4) Діяльність президента Зеленського
- 5) Телеміст між Україною та Російською Федерацією
- 6) Обмін полоненими між Україною та Росією

Telegram джерела

“Ольгинский сепаратизм”

Томос: Другорядна реакція в контексті сатиричного огляду подій за поточний день.

Керченська протока: Другорядні реакції.

Президентські вибори: Реакція відсутня.

Президент Зеленський: Другорядна реакція, цитата: “*По самому Зеленському – ни-че-го. По оцущениям – руководство присматривается, нет четкого отношения*”

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Низька.

“Кремлевский безбашенник”

Томос: Позитивне висвітлення безрезультативності перешкодження наданню Томосу з боку РПЦ. Критика української делегації під час отримання Томосу, у складі якої “греко-католик Парубій” та “кримінальний авторитет Олександр Нелекрешвили “Нарік”.

Керченська протока: Позитивне висвітлення для України, згадування позитивної для України реакції Ердогана щодо дій Росії у протоці, цитування Меркеля та Макрона з закликом до звільнення моряків і розблокування протоки.

Президентські вибори: Погляд на вибори через призму стосунків з Росією, в яких перевагу до другого туру надають Зеленському і Тимошенко, побудова конспірологічних теорій стосовно керованості ситуацією в Україні з боку Заходу та його розрахунку на Авакова у підтриманні ситуації в країні.

Президент Зеленський: Погляд на Зеленського виключно що стосується Росії або “ЛДНР”. Називає керівними у управлінні держави Коломойського, Кернеса та їх оточення.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Сам обмін демонструвався як інструмент піару Віктора Медведчука. Новина має негативну тональність, О. Сенцова називають терористом.

Достовірність/підтвердження інформації: Частково.

“Aavst”

Томос: Не дуже детальний інформаційний огляд одного з епізодів процедури надання Томосу.

Керченська протока: Інформаційний огляд подій. “Бенефіціарами” ситуації вважає Порошенко і Путіна.

Президентські вибори: Висвітлення результатів екзит-полів, опублікування інформації щодо об’єднання Зеленського та Тимошенко, окрема увага до висвітлення процесу голосування на підконтрольній ЗСУ частини Донбасу.

Президент Зеленський: Висвітлення цитат Зеленського стосовно РФ, війни на Донбасі та політично важливих рішень.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Володимира Цемаха відкрито називають терористом та стверджують, що українська сторона не повинна була його включати у списки для обміну.

Достовірність/підтвердження інформації: висока.

“Церквач”

Томос: Всебічний і детальний моніторинг подій у форматі публікацій новинних постів з одного та іншого боку.

Керченська протока: Реакція відсутня.
Президентські вибори: Реакція відсутня.
Президент Зеленський: Реакція відсутня.
Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.
Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.
Достовірність/підтвердження інформації: частково.

“Давыдов.Индекс”

Томос: Другорядна реакція.
Керченська протока: Реакція відсутня.
Президентські вибори: Реакція відсутня.
Президент Зеленський: Загально інформаційна згадка про візит Зеленського у Брюссель та телефоні переговори з Путіним.
Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.
Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.
Достовірність/підтвердження інформації: Часткова.

“Сталингулаг”

Томос: Реакція відсутня.
Керченська протока: Реакція відсутня.
Президентські вибори: Реакція відсутня.
Президент Зеленський: Позитивна для України реакція, відзнака демократичності виборів, та зацикленості рос. ЗМІ на Україні.
Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.
Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.
Достовірність/підтвердження інформації: Низька.

“Футляр от виолончели”

Томос: Реакція відсутня.
Керченська протока: Реакція відсутня.
Президентські вибори: Публікування матеріалу дискредитуючого характеру щодо Зеленського.

Президент Зеленський: Одна публікація щодо пентхаусу Зеленського у Криму.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Процес обміну називають хаотичним з боку Росії. Стверджується, що РФ забула про багатьох своїх полонених в Україні.

Достовірність/підтвердження інформації: Низька.

Youtube джерела

“kamikadzedead”

Томос: Реакція відсутня.

Керченська протока: Відео з оглядом світових ЗМІ, засудження дій військових РФ, Висуває теорію щодо спланованості ситуації президентом Порошенком задля отримання бонусів у передвиборчій кампанії.

Президентські вибори: Різнобокий огляд ЗМІ навколо виборів, українські вибори приводить як взірць демократії для Білорусі та Росії. Наголошує на грубих порушеннях у виборчих процесах в Росії, наприклад, недопущення Навального до виборів.

Президент Зеленський: Негативна реакція на висловлювання Зеленського “повстанці ЛНР та ДНР”. Разом з тим позитивне ставлення до дій Зеленського.

Телеміст між Україною та РФ: Блогер звертає увагу на те, що телеканал «Newsone» належить Володимиру Медведчуку. Зазначає, що якщо в Україні існує такий телеканал – це означає, що в Україні існує свобода слова.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

“Навальный LIVE”

Томос: Навальний висловлює свою підтримку державам у побудові власних церков, наголошує на недопустимості диктату іншим країнам своєї волі з боку РФ.

Керченська протока: Навальний засуджує дії російської влади у Керченській протоці, стверджує, що дана ситуація слугує інформаційним приводом для відвернення уваги росіян від внутрішніх проблем. Введення військового стану пов'язує саме з президентськими виборами, називаючи українську владу “цинічною”. Стверджує що ситуація вигідна обом президентам.

Президентські вибори: Позитивна байдужість, наголошує на неутручанні РФ у справи інших держав. В одній з передач ведучий надає негативну оцінку реформам в Україні за останні 5 років, висловлює судження щодо непрогнозованості ситуації у разі перемоги Зеленського.

Президент Зеленський: Основні тези: вичікувальна позиція щодо Зеленського, в інтересах Росії – процвітаюча Україна, очікування боротьби з корупцією, деолігархізації, люстрації.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

“Александр Балу”

Томос: Позитивне, для України, висвітлення подій, у сатиричній формі викриття і дискредитація основних пропагандистських ЗМІ.

Керченська протока: Позитивне, для України, висвітлення подій, засудження дій ФСБ, розкриття фейків і пропагандистських тезисів російських ЗМІ.

Президентські вибори: Висвітлення та розвінчування пропагандистських тез щодо українських виборів.

Президент Зеленський: Розвінчування міфів щодо проросійськості Зеленського.

Телеміст між Україною та РФ: Аналітика стосовно того, що телеміст між Україною та Росією хотіли використати і використали як майданчик для пропаганди.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Позитивна оцінка обміну. Проукраїнська позиція та розмірковування стосовно того яким чином РФ має українських військовополонених без війни між Україною та Росією.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

”Новости СВЕРХДЕРЖАВЫ”

Томос: Огляд реакцій представників РПЦ. Зазначає, що РПЦ не хоче втрачати приходи в Україні через грошові потоки з них.

Керченська протока: Стверджується, що російська сторона свідомо відкривала вогонь з метою спричинити шкоду саме екіпажу, а не зупинити плавзасоби. Автор каналу припускає, що головною метою російської сторони під час ситуації в Керченській протоці була демонстрація сили.

Президентські вибори: Порівняння виборчого процесу в Україні та Росії. Вибори в Україні – крок у демократичному напрямку.

Президент Зеленський: Нейтральна реакція.

Телеміст між Україною та РФ: Стверджується про неможливість проведення телемосту в умовах присутності російських військових на сході України.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Ведучій стверджує, що Україна зустрічала з полону своїх героїв, а Росія найманців та злочинців.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

BESNOV

Томос: Розглядається як цілком природній процес, а заяви РПЦ автором сприймаються як заяви “комерційної організації”.

Керченська протока: Реакція відсутня.

Президентські вибори: Вибори розглядаються з точки зору інтересів РПЦ та їх намагання повернути українські приходи. Критика патріарха та РПЦ.

Президент Зеленський: Позитивна реакція. Перелічуються ті сфери життя у яких Зеленський планує реформи.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

Соціальна мережа «Вконтакте» (VK)

“Свободные новости”

Томос: Позитивна для української сторони інформація, в основному через призму засудження російських високопосадовців та релігійної еліти.

Керченська протока: Засудження дій РФ, фахові юридичні розбори та роз'яснення правоти України.

Президентські вибори: Висвітлення основних подій, критика федеральних ЗМІ щодо їх позиції до України. Відзнака демократичності українських виборів порівняно з російськими.

Президент Зеленський: Нейтральна цитата Пескова, щодо привітань Путіним Зеленського.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

“Полит юмор”

Томос: Реакція відсутня.

Керченська протока: Реакція відсутня.

Президентські вибори: У сатиричній формі висвітлення демократичності виборів в Україні та їх відсутності в Росії.

Президент Зеленський: Сатирична реакція на заклик Зеленського повісити у кабінетах фотографії своїх дітей.

Телеміст між Україною та РФ: Реакція відсутня.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Реакція відсутня.

Достовірність/підтвердження інформації: Середня.

“Эхо Москвы”

Томос: “Пости”-огляди, та авторські публікації-роздуми позитивні для України, але в контексті засудження діючої влади в РФ та представників РПЦ.

Керченська протока: Інформаційні та авторські “пости”-роздуми позитивні для України але в контексті засудження діючої влади.

Президентські вибори: Детальне висвітлення подій навколо українських виборів, з дискредитуючими Зеленського публікаціями.

Президент Зеленський: Висвітлення кадрових призначень, політичних рішень, висловлювань щодо РФ, авторські дописи-роздуми, в цілому, позитивні для Зеленського.

Телеміст між Україною та РФ: Подія висвітлюється як елемент гібридної війни та спроба російського керівництва додати електоральних симпатій Віктору Медведчуку перед парламентськими виборами.

Обмін полоненими між Україною та Росією: Було зазначено, що в Україні полонених зустрів особисто президент, а в РФ лише російські пропагандисти. Окремо підкреслюється факт повернення Володимира Цемаха до так званої «ДНР».

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

“Телеканал Дождь”

Томос: Публікації новинного характеру.

Керченська протока: Активне об'єктивне висвітлення подій.

Президентські вибори: Активне, нейтральне висвітлення подій навколо виборів.

Президент Зеленський: Висвітлення кадрових призначень і політичних рішень.

Телеміст між Україною та РФ: Публікації новинного характеру але разом з тим телеміст називається: «Ловушка» та «Легалізація пропаганди».

Обмін полоненими між Україною та Росією: Позитивно висвітлюється особиста зустріч полонених Володимиром Зеленським. Розкриття ряду фейків стосовно процесу обміну.

Достовірність/підтвердження інформації: Висока.

Отже, українці мають можливість отримувати не лише політично заангажовану, прокремлівську пропаганду з федеральних телеканалів Росії. Попри те, що кремлівський режим активно намагається контролювати альтернативні засоби інформації й навіть обмежувати інтернет-середовище (свідченням чому є намагання створити окремих, російський аналог Вікіпедії), за допомогою різних інтернет-джерел можна отримувати альтернативну інформацію щодо подій на території РФ. При цьому слід вважати, що доступні джерела, описані та проаналізовані в нашому матеріалі, мають свою специфіку – особливо що стосується достовірності інформації. У цьому контексті достовірність напряму залежить від персоналізації автору(рів) джерела або його авторитетності. У випадку з телеграм-каналами, як правило, зберігається анонімність, а здогадки щодо власників та авторів каналів залишаються на рівні пліток. На рівні пліток публікується і деякі матеріали, які згодом тиражують інтернет-ЗМІ. (“Кремлевский безбашенник” “Футляр от виолончели”). Перевірити достовірність інформації неможливо, однак, інформаційний фон розповсюджується на багатотисячні аудиторії.

Ютуб-канали та дзеркала інформаційних ресурсів вирізняються ґрунтовністю публікацій та більшою достовірністю, оскільки, в більшій мірі, вони намагаються опиратися на факти та оперують здебільшого підтвердженою інформацією. (“Навальний LIVE”, “Алексей Навальный”, “Александр Балу”, “OmTV”, “Эхо Москвы”, “Телеканал Дождь”, “Быть или”, “kamikadzedead”, “Новости СВЕРХДЕРЖАВЫ”, “BESNOV”). Спільноти в “ВК” мають менші аудиторії перегляду порівняно з Телеграмом та Ютубом, тим не менш, свою інформаційну політику ґрунтують переважно на підтверджених даних. Загальною рисою представлених джерел є їх здатність до висвітлення інформаційних

приводів, що суперечать офіційним наративам російської пропаганди. З іншого боку, анонімні та не анонімні джерела створюють такий інформаційний порядок денний, що апелює до почуттів аудиторії (як правило – російської), а саме: гніву, невдоволення, страху, роздратованості, що об'єктивно підштовхує аудиторію до участі у політичному житті країни, протестних рухах та підтримці опозиції. Не менш важливо при “споживанні” такої інформації слід відокремлювати та критично ставитись до суб'єктивізму авторів каналів, що через власну призму сприйняття або призму сприйняття гостей та експертів формують контекст та інформаційний порядок денний.